

Organizacija zdravstvene službe

ZAKON O ZDRAVSTVENIH UKREPIH PRI URESNIČEVANJU PRAVICE DO SVOBODNEGA ODLOČANJA O ROJSTVU OTROK

I. SKUPNE DOLOČBE

1. člen

Človek ima pravico, da svobodno odloča o rojstvu otrok. Ženski in moškemu morajo biti dostopne vse možnosti, s katerimi se jima v okviru zdravstvenega varstva pomaga uresničiti ta pravica.

Ta zakon določa zdravstvene ukrepe pri uresničevanju te pravice in njene omejitve iz zdravstvenih razlogov.

2. člen

Pravica do svobodnega odločanja o rojstvu otrok obsega tudi pravico do pouka, svetovanja in seznanjanja s postopkom, potekom in posledicami uporabe sodobnih načinov in in sredstev za uravnavanje rojstev.

Zdravstvene organizacije ter zdravstveni, socialni in drugi strokovni delavci, ki sodelujejo pri uresničevanju pravice iz prejšnjega odstavka, so dolžni storiti vse potrebno, da lahko ženska in moški to pravico uresničujeta.

3. člen

Zdravstveni ukrepi, s katerimi se po tem zakonu uravnava rojstvo otrok, so preprečevanje zanositve, umetna prekinitev nosečnosti in ugotavljanje ter zdravljenje zmanjšane plodnosti.

4. člen

Zdravstveni, socialni in drugi delavci so v postopkih po tem zakonu dolžni varovati poklicno skrivnost.

5. člen

Zdravstvena organizacija, ki opravlja sterilizacijo ali umetno prekinitev nosečnosti, dokonča začeto prekinitev nosečnosti ali opravi umetno osemenitev, mora to v tridesetih dneh prijaviti organu, ki vodi zdravstveno statistiko.

II. PREPREČEVANJE ZANOSITVE

6. člen

Ženska ali moški imata pravico do nasveta, kako lahko preprečita zanositev. Preprečevanje zanositve je začasno (kontracepcija) ali stalno (sterilizacija).

7. člen

Zenska in moški imata pravico, da jima zdravnik svetuje ali predpiše zanju najprimernejše sredstvo za začasno preprečevanje zanositve.

8. člen

Sterilizacija je medicinski poseg za stalno preprečitev zanositve; opravlja se v skladu z določbami tega zakona.

9. člen

Sterilizacija se lahko opravi samo na zahtevo osebe, ki naj bi bila sterilizirana, če ta zakon ne določa drugače.

10. člen

Sterilizirati se ne sme oseba, ki še ni dopolnila 35 let, in oseba, ki je nerazsodna.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se sterilizacija lahko opravi, če je potrebna iz zdravstvenih razlogov.

11. člen

V primeru iz drugega odstavka prejšnjega člena zahtevajo sterilizacijo za osebo, ki je nerazsodna, starši oziroma skrbnik s soglasjem pristojnega organa občinske skupnosti socialnega skrbstva.

Razsodna mladoletna oseba zahteva sterilizacijo sama, komisija, ki odloči o sterilizaciji, pa si mora o tem priskrbeti mnenje njenih staršev oziroma skrbnika, razen če je taka oseba pridobila popolno poslovno sposobnost.

12. člen

Zahteva za sterilizacijo mora praviloma vsebovati tudi privolitev za poseg po predpisih o zdravstvenem varstvu. To velja tudi, če je sterilizacijo zahtevala mladoletna razsodna oseba ali pa je sterilizacijo zahtevala polnoletna oseba, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, a je sicer razsodna.

13. člen

Zahteva za sterilizacijo se vloži pri komisiji prve stopnje za umetno prekinitvev nosečnosti.

14. člen

O zahtevi odloči komisija potem, ko tistega, ki sterilizacijo zahteva, seznanj z njenim pomenom in posledicami.

15. člen

Če komisija prve stopnje za umetno prekinitvev nosečnosti zavrne zahtevo za sterilizacijo, lahko oseba, ki zahteva sterilizacijo, predlaga, da o njeni zahtevi odloči komisija druge stopnje za umetno prekinitvev nosečnosti.

16. člen

Sterilizacija se opravi šele, ko poteče šest mesecev od njene dovolitve, razen v primerih, ko je sterilizacija potrebna iz zdravstvenih razlogov.

Sterilizacija se lahko opravi v splošnih, specialnih in kliničnih bolnišnicah, ki imajo organizirano ginekološko-porodniško ali kirurško službo, in v drugih zdravstvenih organizacijah, ki jih za to posebej pooblasti Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo.

III. UMETNA PREKINITEV NOSEČNOSTI

17. člen

Umetna prekinitiv nosečnosti je medicinski poseg, ki se opravi na zahtevo nosečnice, če nosečnost ne traja več kot deset tednov.

18. člen

Umetna prekinitiv nosečnosti, ki traja več kot deset tednov, se lahko opravi na zahtevo nosečnice le, če je nevarnost posega za življenje in zdravje nosečnice ter za njena bodoča materinstva manjša od nevarnosti, ki grozi nosečnici ali otroku zaradi nadaljevanja nosečnosti in zaradi poroda.

19. člen

Postopek za umetno prekinitiv nosečnosti po desetem tednu nosečnosti vodijo in o zahtevi nosečnice odločajo komisije prve in druge stopnje za umetno prekinitiv nosečnosti (v nadaljnjem besedilu: komisija prve stopnje oziroma komisija druge stopnje).

Postopek pred komisijo je hiter.

20. člen

Komisijo prve stopnje sestavljajo socialni delavec in dva zdravnik. Eden od zdravnikov mora biti specialist za ženske bolezni in porodništvo; ta je tudi predsednik komisije.

Komisijo druge stopnje sestavljajo socialni delavec in trije zdravniki ustreznih specialnosti, od katerih je predsednik komisije specialist za ženske bolezni in porodništvo.

Člani komisije prve in druge stopnje imajo namestnike.

21. člen

Komisije prve stopnje se ustanovijo za območje ene ali več občin glede na območje zdravstvene organizacije, ki opravlja umetno prekinitiv nosečnosti.

Komisije prve stopnje ustanovi ter imenuje njihove člane in namestnike regionalna zdravstvena skupnost potem, ko je dobila mnenje pristojnega organa občinske skupnosti socialnega skrbstva.

Komisije druge stopnje se ustanovijo za širša območja; ustanovi jih ter imenuje njihove člane in namestnike Zdravstvena skupnost Slovenije potem, ko je dobila mnenje pristojnega organa Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

22. člen

Postopek za umetno prekinitiv nosečnosti se začne na zahtevo nosečnice. Za nosečnico, ki je nerazodna, zahtevajo umetno prekinitiv nosečnosti njeni starši oziroma skrbnik.

Ce umetno prekinitiv nosečnosti zahteva mladoletna nosečnica, zdravstvena organizacija, ki opravi umetno prekinitiv nosečnosti, o posegu praviloma obvesti starše oziroma skrbnika, razen če je nosečnica pred polnoletnostjo pridobila popolno poslovno sposobnost.

23. člen

Zahteva za umetno prekinitiv nosečnosti mora praviloma vsebovati tudi privolitev za poseg po predpisih o zdravstvenem varstvu. To velja tudi, če je umetno prekinitiv nosečnosti zahtevala mladoletna razsodna nosečnica, kakor tudi, če je prekinitiv nosečnosti zahtevala polnoletna nosečnica, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, je pa razsodna.

24. člen

Zenska, pri kateri nosečnost ne traja več kot deset tednov, vloži zahtevo za umetno prekinitvev nosečnosti in hkrati predloži medicinske izvide zdravstvene organizacije, ki opravlja umetno prekinitvev nosečnosti.

Če je iz izvidov iz prejšnjega odstavka razvidno, da so dani zdravstveni razlogi zoper umetno prekinitvev nosečnosti, mora zdravstvena organizacija nosečnico napotiti h komisiji prve stopnje.

25. člen

Zahtevo ženske, pri kateri traja nosečnost več kot deset tednov, obravnava komisija prve stopnje.

Če komisija meni, da za umetno prekinitvev nosečnosti niso izpolnjeni pogoji po 18. členu tega zakona, zavrne zahtevo za umetno prekinitvev nosečnosti. V tem primeru lahko nosečnica predlaga, da o njeni zahtevi odloči komisija druge stopnje. Ta mora o tem odločiti v sedmih dneh.

26. člen

Če komisija prve oziroma druge stopnje dovoli umetno prekinitvev nosečnosti, napoti nosečnico z vso dokumentacijo v zdravstveno organizacijo, ki opravlja umetno prekinitvev nosečnosti.

27. člen

Za dokončanje začete prekinitvev nosečnosti ni potrebno dovoljenje komisije prve oziroma druge stopnje.

28. člen

Umetno prekinijo nosečnost zdravstvene organizacije iz drugega odstavka 16. člena tega zakona; v njih praviloma tudi dokončajo začeto prekinitvev nosečnosti.

29. člen

Če nastane pri dokončanju začete prekinitvev nosečnosti sum, da gre za kaznivo dejanje, je zdravstvena organizacija, v kateri je bila dokončana začeta prekinitvev nosečnosti, dolžna to takoj naznaniti pristojnemu organu.

IV. UGOTAVLJANJE IN ZDRAVLJENJE ZMANJŠANE PLODNOSTI

31. člen

Zenska in moški imata pravico, da se ugotovijo vzroki njune zmanjšane plodnosti in da se le-ti skušajo odpraviti.

32. člen

Zmanjšana plodnost se odpravlja z zdravljenjem (strokovno svetovanje, zdravila, kirurški posegi) in z umetno osemenitvijo.

33. člen

Umetna osemenitev je medicinski poseg, ki se opravi s semenom moža (homologna inseminacija) ali s semenom drugega moškega (heterologna inseminacija) — kot dajalca semena.

34. člen

Umetna osemenitev se sme opraviti polnoletni razsodni in zdravi ženski v starostnem obdobju, ki je za rojevanje primerno.

Dajalec semena mora biti duševno in telesno zdrav.

Ženska ne sme biti umetno osemenjena s semenom moškega, ki zaradi sorodstva ne bi mogel skleniti veljavne zakonske zveze.

35. člen

Umetno osemenitev opravljajo zdravstvene organizacije, ki jih za to posebej pooblasti Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo.

36. člen

Delavci zdravstvene organizacije, ki opravljajo umetno osemenitev, morajo varovati kot poklicno skrivnost podatke, iz katerih bi se lahko ugotovilo, kdo je dajalec semena, katera ženska je bila osemenjena in kdo je njen mož.

37. člen

Za seme ne sme dajalec zahtevati nobenega plačila in ni upravičen do kakršnekoli druge koristi.

38. člen

Ženska, ki je bila umetno oplojena, ne more uveljaviti zoper zdravstveno organizacijo, ki je opravila osemenitev, odškodninskega zahtevka, če z umetno osemenitvijo spočeti otrok nima zaželenih lastnosti.

V. KAZENSKÉ DOLOČBE

39. člen

Z denarno kaznijo od 10.000 do 30.000 dinarjev se kaznuje za prekršek zdravstvena organizacija, ki opravi sterilizacijo v nasprotju z 10. ali 16. členom tega zakona ali opravi sterilizacijo brez odločitve komisije (14. oziroma 15. člen).

Z denarno kaznijo od 3.000 do 5.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba zdravstvene organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

40. člen

Z denarno kaznijo od 10.000 do 20.000 dinarjev se kaznuje za prekršek zdravstvena organizacija, ki umetno prekine nosečnost brez odločitve komisije (25. člen) ali ne ravna po določbi drugega odstavka 24. člena tega zakona.

Z denarno kaznijo od 3.000 do 5.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba zdravstvene organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

41. člen

Z denarno kaznijo od 2.000 do 5.000 dinarjev se kaznuje za prekršek zdravstvena organizacija, ki opusti obvezno naznanitev iz 29. člena tega zakona.

Z denarno kaznijo od 1.000 do 2.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba zdravstvene organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

42. člen

Z denarno kaznijo od 10.000 do 20.000 dinarjev se kaznuje za prekršek zdravstvena organizacija, ki opravi umetno osemenitev v nasprotju s 34. členom tega zakona.

Z denarno kaznijo od 3.000 do 5.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba zdravstvene organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

43. člen

Z denarno kaznijo od 1.000 do 3.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba zdravstvene organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

44. člen

Z denarno kaznijo od 5.000 do 10.000 dinarjev se kaznuje zdravnik, ki stori prekršek iz 39. ali 42. člena tega zakona.

VI. KONČNI DOLOČBI

45. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, se na območju SR Slovenije prenehajo uporabljati določbe 3. in 7. člena splošnega zakona o prekinitvi nosečnosti (Uradni list SFRJ št. 20-299/69) ter določbe uredbe o pogojih in postopku za dovolitev splava (Uradni list FLRJ št. 9-112/60) in navodila za izvrševanje uredbe o pogojih in postopku za dovolitev splava (Uradni list FLRJ, št. 62-681/60) iz 1. točke 4. člena zakona o pristojnosti republiških upravnih organov za izvrševanje pooblastil zveznih upravnih organov, ki prenehajo veljati z uveljavitvijo amandmajev od XIII do XX k ustavi SFRJ, o pristojnosti ustavnega sodišča SR Slovenije in podaljšanju veljavnosti nekaterih zveznih predpisov (Uradni list SRS, št. 24-159/71).

46. člen

Ta zakon začne veljati 1. julija 1977.

Popravek

V članku »Medicinske sestre v predvojnem revolucionarnem delu« (Zdravstveni obzornik št. 3/1977, str. 179) se zadnji stavek v Povzetku pravilno glasi: . . . Med. sestro Malči Podgoršek-Jakšič so ubili 9. maja 1942 kot članico Mestnega in Okrajnega komiteja Vršac.